

บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
เขตการศึกษา 1

นางสาวปราณี เปี่ยมคล้าย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-010-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I14259332

ROLES OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS ON LOCAL CURRICULUM
DEVELOPMENT IN LIFE EXPERIENCES AREA,
EDUCATIONAL REGION ONE

Miss Pranee Piemkla

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-010-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต เขตการศึกษา 1

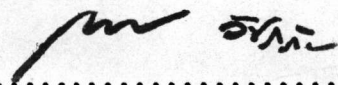
โดย   นางสาวปราณี เปี่ยมคล้าย

ภาควิชา   ประถมศึกษา

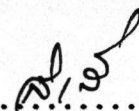

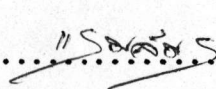
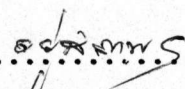
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร

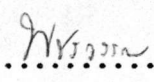
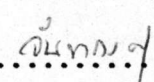
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ทองธวัช ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธวัช)

  ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร)

  ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ปราณี เปี่ยมกล้า : บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม -
ประสบการณ์ชีวิต เขตการศึกษา 1 (ROLES OF ELEMENTARY SCHOOL
TEACHERS ON LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT IN LIFE
EXPERIENCES AREA, EDUCATIONAL REGION ONE) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.ดร.แรมสมร อยู่สถาพร, 242 หน้า ISBN 974-584-010-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ-
ศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้น ป.1-2 ที่ใช้หลักสูตรประด-
มศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำนวน 421 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวมครูประถมศึกษาที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตโดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการ ครูประถมศึกษามีปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ทุกด้าน สาเหตุเกิดจากขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและขาดงบประมาณ

2. บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทั้ง
5 ด้าน มีข้อค้นพบสรุปได้ดังนี้

2.1 ครูส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
มากเป็นลำดับที่ 1 และมีความรู้เรื่องลักษณะและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นน้อยเป็นลำดับสุดท้าย

2.2 ครูส่วนใหญ่มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของท้องถิ่นเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการ
ของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรท้องถิ่นน้อยที่สุด

2.3 ครูส่วนใหญ่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยใช้วิธีการปรับ
กิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด และใช้วิธีการจัดทำเนื้อหาใหม่น้อยที่สุด

2.4 ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
โดยใช้กิจกรรมการสอนแบบบรรยายและอภิปรายมากที่สุด มีการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นประเภทวัสดุต่าง ๆ
มาใช้เป็นสื่อการสอนมากที่สุด ส่วนวิทยากรท้องถิ่นนำมาใช้น้อยที่สุด

2.5 ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์-
ชีวิตในรูปแบบความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของสัคต มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตด้วยการปรับแผนการสอนมากที่สุด และมีการปรับคู่มือครูน้อยที่สุด

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต ..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... *[Signature]*

##C 440522 : MAJOR EDUCATION ELEMENTARY

KEY WORD: ROLES OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS / LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT / LIFE EXPERIENCES AREA

PRANEE PIEMKLA : ROLES OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS ON LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT IN LIFE EXPERIENCES AREA, EDUCATIONAL REGION ONE. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. RAMSAMORN YOOSATHAPORN, Ph.D., 242 pp. ISBN 974-584-010-6

The purpose of this research was to study roles of elementary school teachers on local development in Life Experiences Area in elementary schools under the jurisdiction of the Office of the National Primary Education Commission, Educational Region One. The population samples were 421 Grade 1 and 2 teachers of Life Experiences Area using the 1990 revised curriculum. The tools used were questionnaires and interview forms. The data were analyzed by frequency distribution and summed up in percentage values.

The findings were as follow :

1. In general the elementary school teachers had involved in the local curriculum development in Life Experiences Area as a committee and as developers. The elementary school teachers had problems on local curriculum development in every aspects due to lacking of knowledge and budgets.

2. The roles of teachers on local curriculum development on five aspects found were :

2.1 Most teachers had strong background knowledge concerning the meaning and the significance of local curriculum development. Their knowledge concerning method and process of local curriculum development was the weakest.

2.2 Most teachers collected necessary local data on the problems and needs of local students, of guardians and of people, but very few teachers collected data concerning local resource persons.

2.3 Most teachers developed local curriculum in Life Experiences Area form adaptation of teaching activities, but very few teachers constructed the new contents.

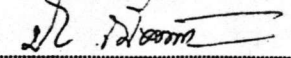
2.4 Most teachers conducted their teaching according to local conditions and needs by giving lectures, and groups discussing. They developed teaching aids by using local materials. A few teachers developed teaching aids by using local resource persons.

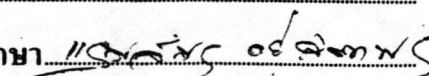
2.5 Most teachers evaluated the use of local curriculum in Life Experiences Area by using The Stake Congruence-Contingency Model. The improvement on curriculum development in Life Experiences Area was done by adapting course outlines. Very few adapted teacher's handbooks.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา.....ประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2536.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ทุ่มเทเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือทั้งร่างกาย แรงใจตลอดเวลาที่ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความรู้สึกซาบซึ้งใจ และตระหนักในพระคุณยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สาลี ทองธิว ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางในการวิจัยและให้ข้อคิดในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เจ้าหน้าที่ของ สปจ./สปอ. ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 ที่ให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้การสนับสนุน เงินจำนวน 6,000 บาท ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของคุณแม่พูน สามพุ่มพวง ท่านพระครูพัฒนากินันท์ และคุณพ่อยม เปี่ยมคล้า ที่ได้ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้วิจัยด้วยความห่วงใยยิ่งตลอดมา ขอระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ และหลาน ๆ ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือตลอดมาจนงานวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

ปราณี เปี่ยมคล้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
คำจำกัดความของการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	10
การนำเสนอผลการวิจัย	12
2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
การพัฒนาหลักสูตร	14
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	14
ระดับของการพัฒนาหลักสูตร	15
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	19
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	19
จุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	20
ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	26
นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	27
หลักสูตรประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	32
ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	36
สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของเขตการศึกษา 1	39
สภาพทั่วไปของเขตการศึกษา 1	39
นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ เขตการศึกษา 1	44
บทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	44
การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแม่บท	50
การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของท้องถิ่น	52
การใช้วิธีการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	56
การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น	62
การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	74
3 วิธีดำเนินการวิจัย	78
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	85
การเก็บรวบรวมข้อมูล	85
การวิเคราะห์ข้อมูล	86
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	88
ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของครูประถมศึกษา	89
ข้อมูลด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรแม่บท	94
ข้อมูลด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น	102
ข้อมูลด้านการใช้วิธีการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	108
ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น	125
ข้อมูลด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	134
การสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	141
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย	149
อภิปรายผลการวิจัย	160
ข้อเสนอแนะ	174

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	177
ภาคผนวก	190
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	191
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความความร่วมมือในการวิจัย	193
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย	200
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	214
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์	235
ประวัติผู้วิจัย	242

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายละเอียดของโรงเรียนแยกตามขนาดของโรงเรียน	79
2	แสดงรายละเอียดของโรงเรียนที่เลือกศึกษา	80
3	แสดงรายละเอียดของตัวอย่างประชากรที่ใช้ตอบแบบสอบถาม	81
4	แสดงรายละเอียดของตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์	82
5	ข้อมูลจำแนกตามสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	89
6	ข้อมูลจำแนกตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตอบแบบสอบถาม	90
7	ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	92
8	ข้อมูลจำแนกตามการมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	95
9	ข้อมูลจำแนกตามลำดับความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	96
10	ข้อมูลจำแนกตามการมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	97
11	ข้อมูลจำแนกตามลำดับความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรประถมศึกษากลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	98
12	ข้อมูลจำแนกตามวิธีการศึกษาหาความรู้	99
13	ข้อมูลจำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้ศึกษาหาความรู้	100
14	ข้อมูลจำแนกตามสภาพปัญหาของการศึกษาหาความรู้	101
15	ข้อมูลจำแนกตามสภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น	103
16	ข้อมูลจำแนกตามการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น	105
17	ข้อมูลจำแนกตามบทบาทการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ของท้องถิ่น	106
18	ข้อมูลจำแนกตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น ..	107
19	ข้อมูลจำแนกตามการใช้วิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน	109
20	ข้อมูลจำแนกตามการใช้วิธีการปรับเนื้อหา	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ข้อมูลจำแนกตาม การใช้วิธีการเลือกใช้ และปรับปรุงสื่อ	115
22	ข้อมูลจำแนกตามการใช้วิธีการจัดทำเนื้อหาใหม่	118
23	ข้อมูลจำแนกตามการใช้วิธีการ จัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่	122
24	ข้อมูลจำแนกตามสภาพปัญหาของการใช้วิธีการในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	124
25	ข้อมูลจำแนกตามการปฏิบัติงานเตรียมการสอน	126
26	ข้อมูลจำแนกตามกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	127
27	ข้อมูลจำแนกตามสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน	128
28	ข้อมูลจำแนกตามสภาพการวัดผลและประเมินผลการเรียน	131
29	ข้อมูลจำแนกตามสภาพการณ์จัดตกแต่งชั้นเรียน	132
30	ข้อมูลจำแนกตามสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน	133
31	ข้อมูลจำแนกตามบทบาทการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น	135
32	ข้อมูลจำแนกตามวิธีการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น	136
33	ข้อมูลจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น	137
34	ข้อมูลจำแนกตามช่วงเวลาทำการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ...	138
35	ข้อมูลจำแนกตามวิธีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่น	139
36	ข้อมูลจำแนกตามสภาพปัญหาในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ...	140